

Hurdacı ve Sarraf

"Hurdacının gözü daima paslı demirlerdedir; bu yüzden ne elmasın değerini bilir ne de kıymetli taşların güzelliğini fark eder."

Bu söz, yalnızca bir benzetme değildir; insanın bakışını, değer yargılarını ve hayata karşı geliştirdiği bilinci anlatan derin bir hakikattir. Çünkü insan, çoğu zaman baktığını değil, değer verdiğini görür. Gönlü neyle meşgulse, gözü de onu arar. Ufku ne kadar genişse, fark ettikleri de o kadar çoğalır.

Hayatta bazı insanlar yalnızca maddî kazançların peşinde koşar. Onlar için insanın değeri makamıyla, servetiyle ya da sağladığı çıkarla ölçülür. Böyle bir bakış açısı, bir hurdacının paslı demirleri ayıklamasına benzer. O, elindeki teraziyi sadece demir tartmak için kullanır; önüne bir elmas konsa bile onu sıradan bir taş zannedebilir. Çünkü onun dünyasında elmasın bir karşılığı yoktur.

Oysa kültür, sanat, edebiyat ve düşünce insan ruhunun elmaslarıdır. Vicdan, ahlak, erdem, merhamet, adalet ve hikmet ise bir toplumun görünmeyen hazineleridir. Bunların fiyatı yoktur; fakat kıymeti ölçülemez. Ne var ki bu hazineleri görebilmek için onları tanıyacak bir gönle, onları değerlendirecek bir vicdana ve onları koruyacak bir kültüre ihtiyaç vardır.

Bugün birçok toplumun yaşadığı en büyük yoksulluk, ekonomik yoksulluktan önce değer yoksulluğudur. Çünkü insanlar, kıymeti parayla ölçülebilen şeyleri büyütürken; karakteri, dürüstlüğü, bilgeliği ve edebi ikinci plana itmektedir. Oysa medeniyetleri ayakta tutan demir, beton ve taş değerlidir. Onları ayakta tutan; güven, ahlak, adalet ve ortak vicdandır.

Kültür de böyledir. Bir dil, bir türkü, eski bir el yazması, taş bir kilise, tarihî bir ev ya da nesilden nesile aktarılan bir gelenek, sadece geçmişin hatırası değildir. Bunlar bir milletin hafızasıdır. Hafızasını kaybeden insan nasıl kimliğini yitirirse, kültürünü kaybeden toplum da yönünü kaybeder.

Ne yazık ki her dönemde kültürün kıymetini bilmeyenler olmuştur. Kitapların yerine dedikoduyu, düşüncenin yerine sloganı, sanatın yerine gösterişi, hakikatin yerine menfaati koyan anlayışlar, toplumları içten içe çoraklaştırmıştır. Çünkü ruhu beslemeyen hiçbir zenginlik, insanı gerçekten zengin kılamaz.

Buna karşılık, sarrafın bakışı bambaşkadır. Sarraf yalnızca gördüğüne değil, gördüğünün özüne bakar. Değeri dış görünüşte değil, cevherde arar. Bu yüzden gerçek bilge insanlar, çoğu zaman başkalarının önemsemediği insanları, fikirleri ve eserleri fark ederler. Onlar bilir ki büyük medeniyetler, önce büyük vicdanların omuzlarında yükselir.

İnsan da böyledir. Bir kişiyi değerlendirirken onun servetine değil, karakterine; makamına değil, ahlakına; sözlerine değil, yaşadığı değerlere bakabilmek gerçek olgunluğun işaretidir. Çünkü insanı değerli kılan sahip oldukları değil, temsil ettiği hakikatlerdir.

Belki de çağımızın en büyük ihtiyacı, daha fazla hurdacı değil, daha fazla sarraf yetiştirmektir. Yani insanın içindeki cevheri görebilen; iyiliği takdir eden; kültürü, sanatı, bilgiyi ve erdemi koruyan insanlar...

Zira ancak böyle insanlar, gelecek nesillere sadece zengin bir dünya değil, yaşanmaya değer bir hayat bırakabilirler. Çünkü gerçek medeniyet, binaların yüksekliğiyle değil; vicdanların derinliğiyle ölçülür. Ve gerçek zenginlik, kasalarda biriken servette değil; yüreklerde biriken hikmet, merhamet ve ahlakta saklıdır.

Elması herkes göremez; onu ancak elmasın kıymetini bilen gözler tanır. Aynı şekilde kültürü, edebiyatı, vicdanı ve erdemi de ancak onları yüreğinde taşıyan insanlar anlayabilir.

Yusuf Beğtaş